

”Backa barnet” – med barnen som medskapare

I satsningen ”Backa barnet” samarbetar skola, socialtjänst, hälso- och sjukvård och polis för att hjälpa barn och familjer som är i behov av stöd – så tidigt som möjligt. Arbetet hämtar inspiration från Skottlandsmodellen, där det centrala är att utgå från barnets behov och ha anpassade roller och verktyg.

År 2018 tog Ystads kommun initiativ till en förstudie i syfte att ta fram ett nytt arbetssätt för att hjälpa barn i behov av stöd. För att ta reda på hur de skulle arbeta vidare intervjuades både barn, föräldrar och tjänstepersoner.

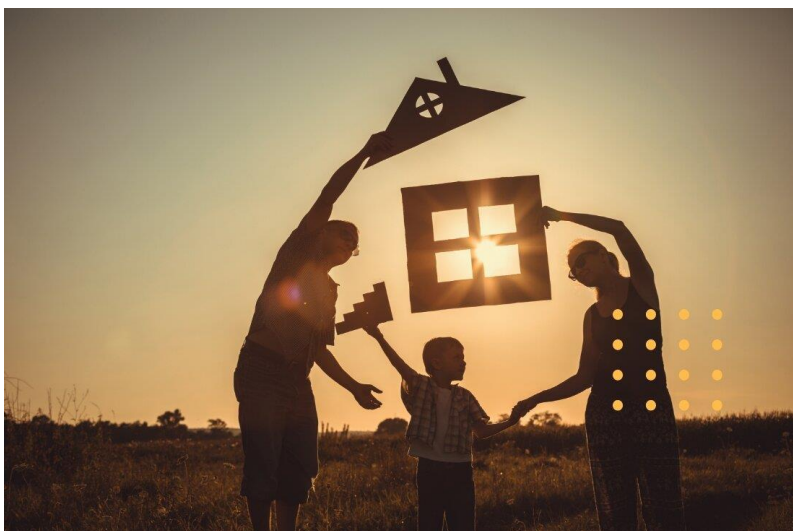
– En av slutsatserna från förstudien var att Ystads problematik inte var unik utan det handlar om problem som finns överallt – vi har barn och unga som far illa och behöver stöd men som faller mellan stolarna. En rektor snubblade över en artikel om Skottlandsmodellen som hon presenterade. Och sedan började jag också läsa på och tänkte att det här vill jag driva, säger Dennis Hjelmström, som arbetar som skolchef i Ystads kommun.

Socialtjänsten, hälso- och sjukvården och polisen visade intresse och i december 2019 inleddes det gemensamma utvecklingsarbetet ”Backa barnet”.

– Bland det första vi gjorde var att ta med oss ett 20-tal nyckelpersoner till Skottland för att studera Skottlandsmodellen närmare. Vi var noga med att det var rätt politiker och andra med relevanta befattningar för att få med oss mandat och legitimitet in i det framtida arbetet med tidiga och samordnade insatser, säger Dennis Hjelmström.

Utgår från barnets behov - inte myndigheternas

Syftet med ”Backa barnet” är att skapa en trygg och säker uppväxt för barn och unga genom tidiga och samordnade insatser. Utgångspunkten är barnrättsperspektivet och målsättningen är att fler barn och familjer i Ystads kommun ska få det stöd som de har behov av i ett tidigt skede. För att uppnå det behöver barnets behov vara i fokus, inte hur myndigheterna är organiserade.

– En central del i arbetet är att arbeta användardrivet och se till att barn och familjer är medskapare av insatser och stöd. I förstudien såg vi att barn kunde få erbjudande om ett stort antal insatser, från en rad olika aktörer, men att insatserna inte var anpassade efter barnets behov. Vi behöver fråga vad barnet vill ha och hur stödet ska utformas. Vår uppgift är sedan att identifiera vem som kan erbjuda vad och på vilket sätt vi ska organisera oss för att svara mot behoven, säger Dennis Hjelmström.

I förstudien framkom att barnens fritid är väldigt betydelsefull för dem, att ha kompisar och vara inkluderad i olika sammanhang.

– Därför är fritid ett av åtta delområden som vi gör bedömningar inom. Vi tar reda på om barnet trivs med sin fritid och vilka behov barnet har. Och det delområdet kanske inte hade varit med om vi inte arbetat användardrivet, säger Dennis Hjelmström.

Roller hämtade från Skottlandsmodellen

Arbetet bygger på flera komponenter hämtade från Skottlandsmodellen. En central roll spelar den så kallade barnkontakten, som alla barn tilldelas vid födseln. Barnkontakten har vid behov kontakt med familjen och offentlig verksamhet, och har ett ansvar att främja, stödja och skydda barnets utveckling och hälsa. Från början är det en barnmorska, därefter tas ansvaret över av en sjuksköterska på barnavårdscentralen, som i sin tur lämnar över ansvaret som barnkontakt till rektorn på förskolan och rektorn i grundskolan. Stöd av barnkontakt kan inledas genom att det efterfrågas av barn eller förälder eller vid upptäckt oro av personal. Många barn kommer aldrig att ha behov av denna kontakt och alla kan när som helst neka stöd av en barnkontakt.

Om det påbörjas insatser från fler än en verksamhet runt barnet utses en stödsamordnare. Stödsamordnaren är familjens kontaktperson för det samordnade stödet till barnet och ska göra verksamheternas olika delar begripliga för familjen. Rollen som stödsamordnare innehas främst av socialtjänsten eller BUP.

Utökat hembesöksprogram

Hembesöksprogram för förstagångsföräldrar är en central del i ”Backa barnet”. Alla förstföderskor blir erbjudna sex hembesök av barnhälsovården tillsammans med mödrahälsovården, tandvården och socialtjänsten.

– Det är där någonstans vi börjar, redan i magen så att säga. Och hembesöken har varit väldigt uppskattade, att få veta vilket stöd och hjälp man kan få från olika håll, berättar Dennis Hjelmström.

Alla förstagångsföräldrar får också en ”Backa barnet”-tygpåse som innehåller en ”Backa barnet”-body, massageolja, leksak och informationsfoldrar.

Tvärprofessionella barnteam

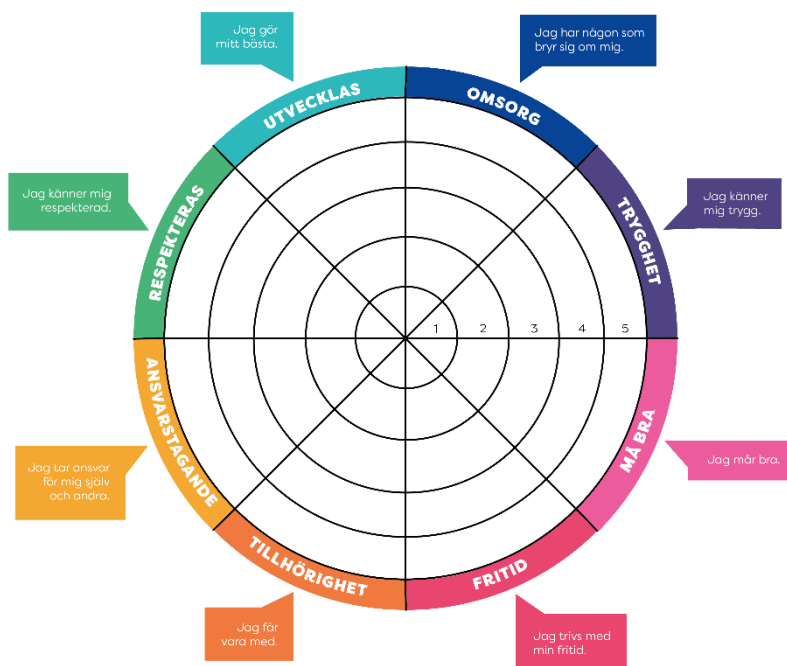
”Backa barnet” arbetar också med så kallade barnteam, som är ett initiativ som tas när de olika verksamheterna upplever att det egna arbetet inte gett tillräckligt positiv effekt på barnets situation. Barnteamen är indelade i två åldersgrupper och leds av barnkontakten. I barnteam 0-6 år deltar till exempel förskollärare, socialsekreterare, BVC-sköterska och BUP (deras spädbarnsavdelning, som riktar sig mot barn 0-4 år.) I barnteam 7-12 år deltar till exempel lärare, socialsekreterare och kurator från första linjen. I teamen diskuterar man vad som gjorts runt barnet och vem som kan ge rätt stöd i situationen.

Polisen kan också ingå i ett barnteam, om de till exempel har insyn i var barnet finns på fritiden, vilken kompisgrupp barnet ingår i och liknande. Polisen kan då bidra i den gemensamma behovsbedömningen och i valet av insatser.

Vid behov av stöd från flera verksamheter tillsätts även ett individuellt barnteam för gemensamma behovsbedömningar, planering och uppföljning.

Behovskompassen – ett centralt verktyg

Den så kallade behovskompassen är ett centralt verktyg i arbetsprocessen. Den används i alla verksamheter som arbetar med barn för att identifiera och bedöma behov som inte blir tillgodosedda och som kan påverka barnets utveckling och hälsa. Behovskompassen består av åtta områden med tillhörande indikatorer och ska hjälpa alla som arbetar med barn att få en gemensam förståelse för hur barns behov påverkar deras välbefinnande. Det handlar till exempel om trygghet, respekt och ansvarstagande.

– Det är viktigt att ha ett ”gemensamt språk”, säger Dennis Hjelmström. Ett hinder som vi identifierat i samverkan är att det saknas en gemensam behovsprövning. Olika myndigheter och organisationer som arbetar med samma barn kan ha helt olika syn på vad behovet är. Vi utgår från oss själva och har olika terminologi och begrepp. Behovskompassen bidrar till en gemensam förståelse.

När ett barn har behov av stöd från mer än en verksamhet ska en barnplan upprättas. Planen gör det tydligt vilket stöd barnet får, av vem och när. På så sätt kan både personal, barnet och vårdnadshavare känna trygghet i att de har tillgång till information. Barnets plan ska göra stödet begripligt för barnet och när planen fylls i ska barnet vara delaktigt.

Exempel på insatser

- Extra hembesök (samtal, rådgivning, handledning).
- Extra telefonsamtal/sms (påminnelser, samordnande information, stöttning)
- Användarresor (gedigen genomgång av tidigare händelser och möten med ”offentlighetsdjungeln” – vad har barnet varit med om, vilka möten har genomförts, vad har mötena lett till osv).
- Barn blir hämtade i hemmet och lämnade i skolan – bygger på frågan till barnet och vårdnadshavaren ”how far can you go?” och vid den punkten tar vi vid.
- Utökade resurspersoner.

Polisens nationella utvecklingscentrum Mitt

Unikt för ”Backa barnet” är att polisens nationella utvecklingscentrum Mitt är part i arbetet.

– Även lokala polisen i Ystad är involverad men nationella utvecklingscentrum Mitt är huvudpart. De söker en nationell arbetsmodell och fungerande arbetsmetoder, och de såg en stor potential i vårt sätt att arbeta. De utbildar i arbetsmodellen och ingår i processteamet, säger Dennis Hjelmström.

Framgångsfaktorer och utmaningar

Den starka förankringen på alla nivåer och i alla verksamheter och de gemensamma arbetsverktygen är några av de framgångsfaktorer som identifierats i arbetet hittills. En tydlig ansvarsfördelning ökar också förutsättningarna för att hjälpa barnen på ett likvärdigt sätt,

menar Dennis Hjelmström som också lyfter fram att förståelsen för varandras verksamheter har ökat under arbetets gång.

– Vi förstår mer om varandras organisationer och vad som styr vår arbetsvardag. Det är en förutsättning för att kunna arbeta vidare och samverka. Och det har också varit en uttalad målsättning – att lära mer om varandra.

Under arbetets gång har man också stött på utmaningar. För att samverka över myndighetsgränserna krävs en hel del tålamod, erkänner Dennis Hjelmström.

– Det är utmanande att förändra etablerade rutiner och arbetssätt och få folk att samverka. Vi vill gärna göra saker på samma sätt som vi alltid har gjort. Vi har också upplevt utmaningar i att förflytta resurser och att kunna dela information mellan verksamheterna.

Utveckling i liten skala

”Backa barnet” har inledningsvis testats på utvalda enheter och i liten skala. Under hösten 2020 har personalen i pilotverksamheterna deltagit i gemensamma utbildningar. Detta fortsätter under 2021 då man också ska börja arbeta utifrån modellen, berättar Dennis Hjelmström.

– Vi har haft åtta familjer och barn som målgrupp när vi har utvecklat verktygen. Barnen har haft varierande svårigheter med allt från problematisk skolfrånvaro till depression. Nu utökar vi arbetet och testar modellen i större skala, till att omfatta en hel förskola och skola.

”Backa barnet” ska till viss del finansieras av projektmedel. Övriga kostnader ska de medverkande parterna själva stå för.

Relaterade sidor

Ett barn, en plan – läs mer om ”Backa barnet”:

<https://www.backabarnet.se/>